1938 ий
9
МАЙ
№ 40 (423)
Акшэ 5 ыр.

8-шэ ИЙ ЛЭКТЭШ

Чыла эллаcэ пролэтар-шамыч, ушныза!

Рвэзэ коммунист

ВЛКСМ Маробком дэн Горком орган

ПУНЧАЛЫМ ИЛЫШЫШ ПУРТЫШАШ ВЭРЧ

ВЛКСМ ЦК V-шэ плэнумын пунчалжэ - шамыч чыла комсомольский организацийлан да комсомоллан комсомольский пашам кӱшыл вэрыш шындымаштэ бойэвой программыжэ лийын шогат.

ВЛКСМ ЦК V-шэ плэнум лиймылан кок тылзат эртыш. Посна комсомольский организацийын пашайэҥыштт тидэ рэшэний-шамычым шкак умлэн огытыл. Практичэский пашаштат илышыш эркын пуртэн толыт.

Тэвэ Сотнур ВЛКСМ райкомышто 9, Косолоп ВЛКСМ райкомышто 10 пэрвичный комсомольский организацийштэ ВЛКСМ ЦК V-шэ плэнумын пунчалжым альэ мартэ погынымаштэ обсуждатлэн огытыл. Посна комсомольский организацийыштэ плэнумын пунчалжым формальнэ обсуждатлымашат лийын. Йошкар-Ола районышто Кузнэцово пэдучилищэ пэлэнсэ комсомольский организаций ВЛКСМ ЦК V-шэ плэнумын пунчалжым обсуждатлымэ годым погынымаштэ улшо 150 комсомолэц гыч прэнийыштэ ик йэҥ гына выступатлэн. Погынымаш общий мут дэнэ „плэнумын пунчалжым кэлшышылан шотлаш" манын пунчалым луктын. Тидэ факт ВЛКСМ комитэт сэкрэтарь Софронов да Йошкар-Ола ВЛКСМ райком сэкрэтарь Жэлонкинын ВЛКСМ ЦК V-шэ плэнумын пунчалжым шкэныштын умлыдымыштым да конкрэтнэ руководитлыдымыштым ончыкта. Тыгай примэр-шамыч рэспубликмучко тидэ вэлэ огыл, моло вэрэат улыт. Апрэль тылзыштэ ВЛКСМ райком - шамыч Оршанкэ 7, Торйал 8 ӱдрамаш молодьожым гына комсомолыш пуртэныт. Тидэ комсомолын ӱдрамаш коклаштэ чыташ лийдымэ начарын массово - воспитатэльный пашам ыштымым ончыкта. Ӱдрамаш коклаштэ фэодальнэ-крэпостничэский пэрэжиткын кодшо вожыштт комсомолыш пурышашым посна вэрлаштэ альэ чараклэн шогат. Сандэнэ чыла комсомольский активлан ӱдрамаш коклаштэ кажнэ йэҥ дэкшэ индивидуально подходитлэн, нунын дэнэ чарныдэ пэҥгыдын пашам ыштыман.

Кэчын угыч кушкын шогышо ӱдрамаш молодьож кокла гыч руководьащий комсомольский, совэтский, хозяйствэнный да моло общэствэнный организаций пашашкэ выдвигатлымаш эркын кайэн шога. Лэнин-Сталин партийлан прэданный кушкын шогышо самырык ӱдрамаш-шамычым чыла тӱрлӧ руководьащий пашаш лӱддэ выдвигатлэн шогыман да нунылан паша ышташышт полшыман.

Йатыр комсомольский пашайэҥ-шамыч ЦК плэнум пунчалым альэ мартэнат умлэн огытыл. Сандэнак вэт тыгай организацийыштэ политик тунэммашым начарын организоватлымэ, комсомол организаций ок куш, нэсойузный молодьож дэнэ паша ок ыштalт.

Сандэнак комсомолын вуйлатышэ пашайэҥжэ-шамычлан плэнумын чыла рэшэньыжымат кушто формальнэ ончэныт, эшэ ик кана тунэмын налман.

Райкомол сэкрэтарь-шамыч рэшэньэ тунэммашым организоватлаш полшышаш контролироватлэн шогышаш улыт.

Плэнумын пунчалжэ мэмнан пашаштына бойэвой программэ.

Марбумстройысо комсомольский комитэтын сэкрэтарьжэ Костин йолташ комсомолэц-шамыч дэнэ мутлана.

ГРУЗИИЫСЭ ПРЭДВЫБОРНЫИ ПОГЫНЫМАШЛАШТЭ

Погынымашлаштэ Грузинский ССР Вэрховный Совэт дэпутатыш кандидатлан И. В Сталин, В. М. Молотов, Л. М. Каганович, К. Е. Ворошилов, А. И. Микойан, Н. И. Иэжов, А. В. Косарэв, Л. П. Бэрийа, М. К. Дэлба, Г. А. Пачулийа да С. А. Гоглидзэ йолташ-шамычым выдвигатлэныт

Шуко калык погыныман прэдвыборный погынымашлаштэ Грузинский ССР Вэрховный Совэт дэпутатыш кандидат - шамычым выдвигатлымаш кугу нӧлталтмаш дэнэ эрта. Сухумский район Бэрийа лӱмэш колхоз члэн - шамычын, Сухумский тэҥыз порт пашазэ, служышо дэн инжэнэрно-тэхничэский пашайэҥ-шамыч коллэктивын прэдвыборный погынымаш Грузинский ССР дэн Абхазский АССР Вэрховный Совэт-шамыч дэпутатыш пэрвой кандидатлан **И. В. Сталин** йолташым йэдинодушно выдвигатлэныт. Грузинский ССР дэн Абхазский АССР Вэрховный Совэт-шамыч дэпутатыш кандидатлан тугак **В. М. Молотов, Л. М. Каганович, К. Е. Ворошилов, А. И. Микойан, Н. И. Иэжов, А. В. Косарэв, Л. М. Бэрийа,** Абхазский АССР Наркомпрос **М. К. Дэлба** да **Г. А. Пачулийа** йолташ - шамыч выдвигатлалтыныт.

Киров лӱмэш колхозышто (1200 йэҥ лийын), Тэльман лӱмэш колхозышто (500 йэҥ лийын) да Ворошилов лӱмэш колхозышто (840 йэҥ лийын) прэдвыборный погынымашлаштэ Грузинский ССР Вэрховный Совэт дэпутатыш кандидатлан **Сталин, Молотов** дэн **Бэрийа** йолташ - шамычым, Грузинский ССР Внутрэннэ паша Нарком государствэнный бэзопастность 2-шо ранг комиссар Сэргэй-Арсэньйэвич **Гоглидзэм** йэдинодушно выдвигатлэныт.

УЗБЭКСКИЙ ССР-ыштэ ПЭРВОИ ПРЭДВЫБОРНЫИ ПОГЫНЫМАШ

Погынымаштэ Узбэкский ССР Вэрховный Совэт дэпутатыш кандидатлан И. В. Сталин, В. М. Молотов, Л. М. Каганович, К. Е. Ворошилов, Н. И. Йэжов дэн У. Йусупов йолташ-шамычым выдвигатлэныт

Ташкэнт оласэ Сталин лӱмэш тэкстильный комбинат эр смэвын кум тӱжэм пашазыжэ, служышыжо да инжэнэрно-тэхничэский пашайэҥжэ - шамыч Узбэк ССР Вэрховный Совэт дэпутатыш кандидат - шамычым выдвигатлашлан пэрвой прэдвыборный погынымашкэ погынэныт.

Погынымаштэ лийшэ-шамыч Узбэк ССР Вэрховный Совэт дэпутатыш кандидатлан **И. В. Сталин, В. М. Молотов, Л. М. Каганович, К. Е. Ворошилов, Н. И. Йэжов** дэн **У. Йусупов** йолташ-шамычым выдвигатлаш кугу кумыл нӧлталтмаш дэнэ пунчалыныт.

Погынымаш Сталин йолташлан салам тэлэграммым колтэн.

„РККА дэн Войэннэ Тэҥыз Флотын XX ийжэ" выставкэ почылтын

6 майыштэ Москошто „РККА дэн Войэннэ-Тэҥыз Флотын XX ийжэ" кугу художэствэннэ выставкэ почылтын. Коло залыштэ улшо выставкыштэ совэтский художник дэн скульптор-шамычын 450 утла эн сай пашашт уло.

Выставкыштэ цэнтральный зал ончымашым шкэ дэкшэ утларак шупшэш. Тыштэ йатыр чаплэ сӱрэт-шамыч улыт. Нунын коклаштэ—А. В. Моравовын „В. И. Лэнин дэн И. В. Сталинын мутланымышт", А. М. Гэрасимовын, „И. В. Сталин дэн К. Е. Ворошилов", И. И. Бродскийын „Обороно Нарком Совэт Ушэм Маршал К. Е. Ворошилов йэчэ дэнэ прогулкышто", В. С. Сварогын „Сталин йолташ да ВКП(б) ЦК Политбӱро члэн-шамыч Тушинский аэродромышто", И. В. Сталин, В. М. Молотов, М. И. Калинин, А. И. Микойан дэн Н. И. Иэжов йолташ - шамычын портрэтышт.

Выставкэ почылтмо дэч ончыч тушко Обороно Калык Комиссар Совэт Ушэм Маршал К. Е. Ворошилов йолташ да Нарком замэститэль 1 ранг командарм И. Ф. Фэдько йолташ мийэныт.

2-шо пӓтилэткэ займын 7-шэ тиражшэ

17 майыштэ Казаньэш кокымшо пӓтилэткэ займын 7-шэ тиражшэ эртаралтэш.

Тиражыштэ 1 млн. 060 тӱжэм выигрыш 173 млн. 920 тэнгэаш модалтэш.

Максим Горький лӱмэш агитационный эскадрильлан вич ий

1933 ий 5 майыштэ большэвистский пэчатьын инициативыжэ почэш ыштымэ руш кугу писатэль Максим Горький лӱмэш агитационный эскадрильэ пашам ышташ тӱҥалын.

5 ийыштэ агитэскадрильэ мэмнан кугу родинан чыла мучашышкыжэ 303 агитационный рэйсым ыштэн да 13 тӱжэм насэльонный пунктышто агитационный-массовый пашам эртарэн.

Агитсамольотлаштэ промышлэнностьын, транспортын, йал озанлыкын, школ дэн госучрэждэньэ-шамычын 77 тӱжэм эн сай стахановэц дэн ударникышт пэрвой чоҥэштэныт.

Шулдыран агитатор-шамыч 27.500 митингым, докладым да лэкцийым организоватлэныт. Сталинский Конституций нэргэн 2 тӱжэм утла доклад дэн лэкцийым лудмо.

Агитэскадрильэ 9 миллион экзэмпльар мартэ общий тиражан 250 утла агитлистовкым луктын да шарэн.

Партий да правитэльствын политичэский дэн калык озанлык мэроприйатьыштым шуктымаштэ шулдыран агитатор-шамычын полшыдымо калык озанлыкын ик областьшат укэ.

РСФСР ДА МАРИЙ АССР ВЭРХОВНЫЙ СОВЭТЫШ САЙЛЫМАШЫМ СЭҤЫМАШ ДЭНЭ ВАШЛИЙЫНА

Хлэбниковский 46 № Окружной избиратэльный комиссийын прэдсэдатэльжэ Фавстов М. Г. йолташ.

АГИТАТОР-ШАМЫЧ ПАШАМ САИ ЫШТАТ

„Ташнур" промколхозышто (Звэнига район) РСФСР дэн Марий АССР Вэрховный Совэтыш сайлымэ нэргэн положэньым тунэмаш 6 кружокым организоватлымэ. Кружок-шамыч заньатийым план почэш эртарат. Комсомолэц-агитатор **Коротков** дэн **Мамутин** йолташмытын вуйлатымэ кружокышто пашам сай шындымэ. Колхозник-шамыч заньатийыш куанэн коштыт. Коротков дэн Мамутин йолташмыт колхозник-шамычын чыла йодышыштлан раш вашмутым пуат. Заньатий годым картым, схэмэ - шамычым кучылтыт.

Литвин.

Прамнэк лӱм колхозышто (Пэктубай район) избиратэльный закон туныктымаш пашам агитатор **Шэвэльов** йолташ моштэн ышта. Шэвэльов йолташ РСФСР дэн Марий АССР Вэрховный Совэтыш сайлымэ нэргэн положэньэ туныктымашым арньаштэ кок кана эртара.

И. Орэхов.

„Марий" колхозышто (Параньгэ район) избиратэльный законым Куракин пэлэ кыдалаш школышто тунэмшэ **Алэксандров Виктыр** туныкта. Кызыт Алэксандров йолташын вуйлатымэ кружокыштыжо „Наша родина" книга гыч кок тьэмым прорабатыватлэныт.

В. Васьанин.

Кой-Сола йал совэт кӧргысӧ колхозлаштэ (Шэрнур район) РСФСР дэн Марий АССР Вэрховный Совэтыш сайлымэ нэргэн положэньым да Конституций тунэммэ пашам сай шындымэ. Колхозлаштэ 24 кружокым организоватлымэ. Нинэ кружокышто 670 избиратэль тунэмэш. Агитатор-шамыч коклаштэ комсомолэц-шамыч пашам активнэ ыштат. Чыла агитатор - шамычлан 3 кана инструктивный погынымашым эртарымэ. „Ломбэр", „Марий йал", „Кужэр" колхозлаштэ агитатор-шамыч **Иакимов Н. М., Макматов К., Гусэв В. А., Бэрдников К. Д.** йолташмыт агитаций пашам сай организоватлэныт.

Иванов И. П.

Исмэнэцкий 70 № Окружной избиратэльный комиссийын члэнжэ Русакова З. И. йолташ.

САЙЛАШ ЙАМДЫЛАЛТЫНА

„Пайганур" колхоз пэлэнсэ комсомольский организаций (Морко район) РСФСР дэн Марий АССР Вэрховный Совэтыш сайлаш вийан йамдылалтэш. Комсомольский организаций колхозник-шамыч коклаштэ избиратэльный закон тунэммэ 5 кружокым организоватлэн. Комсомолэц-шамыч избиратэль-шамыч коклаштэ агитаций пашам ыштат. Тидын дэнэ пырльа политичэский шинчымашыштым нӧлтат.

Молодьож коклаштэ политико-воспитатэльный пашам ыштымэ дэнэ комсомол организаций кушкэш. Кызыт комсомол радамыш 9 йэҥым приниматлэныт.

Мэ РСФСР дэн Марий АССР Вэрховный Совэтыш сайлымэ кэчым сай йамдылалтын вашлийына. Шкэнан йӱкнам коммунист дэн бэспартийный блокын кандидатышт вэрч пуэна.

Комсомол комитэт сэкрэтарь—**Тимайэв.**

МАССР Вэрховный Совэтыш сайлашлан Окружной избиратэльный комиссий прэдсэдатэль да сэкрэтарь-шамычын совэщаньышт. Фото А. Овэчкинын.

ИЗБИРАТЭЛЬНЫЙ ЗАКОНЫМ ТУНЭМЫТ

„Йошкар Октьабрь" колхозышто (Шэрнур район) РСФСР дэн Марий АССР Вэрховный Совэтыш сайлымэ нэргэн положэньым да Конституцийым **Мустай** школышто туныктышо **Исайэв** йолташ туныкта. Колхозник-шамыч Исайэв йолташын умылтарымыжым сайын колыштыт, йодышым пуэдат. Колхоз члэн Мамайэв Иогор заньатийыштэ тунэмын, мӧҥгыштыжӧ ватыжлан умылтара.

Д. Вальа.

Авамлан умылтарэм

Мыйын авам шонго. Тугэ гынат тудо РСФСР дэн Марий АССР Вэрховный Совэтыш сайлымэ нэргэн положэньым тунэмдэ кодын ок кэрт. Садлан мый авамлан избиратэльный законым эрэак умылтарэм. Тидын дэнэ пырльа авамлан газэт гыч тӱрлӧ увэр-шамычым лудам. **И. Сэмон.**

Роҥго район, Руйа Сола пэлэ кыдалаш школ.

РСФСР

Пӱтынь мэмнан сойуз мучко сойузный да автономный рэспублик Вэрховный Совэтлашкэ сайлымаш кампаньэ тӱҥалын. Мэмнан кугу элым палэн налаш да тунэм налаш мэмнан лудшо-шамычын тыршымашышт кушмылан кӧра рэдакций сойузный рэспублик-шамычым пэчатлаш тӱҥалэш. Тачэ мэ РСФСР нэргэн статьйам пэчатлэна.

Российский Совэтский Фэдэративный Социалистичэский Рэспублик СССР-ын кум чырык тэрриторийжым, $21^1/_5$ миллион квадратный киломэтр гыч 16,5 миллион квадратный киломэтржым заниматла.

РСФСР—шуко националь-ностьан государствэ. Вич ужаш гыч ныл ужаш калыкшэ—руш-шамыч.

РСФСР-ын составышкыжэ 17 автономный рэспублик да 6 автономный область пурат. Волгын бассэйныштыжэ тыгай автономный рэспублик-шамыч улыт: Чувашский, Марийский, Мордовский, Татарский, Удмурдский, Нэмцэв-Поволжьйа да Калмыцкий. Кугу Кавказский хрэбьот дэк Дагэстанский, Чэчэно-Ингушский, Сэвэро-Осэтинский, Кабардино - Балкарский рэспублик-шамыч да кум автономный область-шамыч—Адыгэйский, Карачайэвский, Чэркэсский ушнэн шогат. Уральский хрэбьот дэк Коми дэн Башкирский, Финльандий границэ дэк — Карэльский рэспублик ушнэн шогат. Шэм тэҥызын сэрыштыжэ Крымский рэспублик, Сибирьыштэ, Байкал йэр лишич, Бурӓт-Монгольский рэспублик, Алтай курыклаштэ Ойротский дэн Хакасский автономный область-шамыч кийат. Лэна эҥэрын бассэйныштыжэ — Йакутский АССР, Мундӱр Эрвэлыштэ Йэврэйский автономный область улыт.

РСФСР-ын кугу тэрриторийжэ шкэ природыжо дэнэ путырак пойан да тӱрлӧ тӱсан. Тудын нэдрыштыжэ пэш кугу запас кӱртньӧ руда, млпндэ шӱй, торф, шэргакан да шуэн вэрэштмэ мэталл - шамыч, нэфть, калийный шинчал-шамыч да тулэч моло руда дэн ископайэмый - шамыч улыт.

Совэтский власть ийлаштэ, утларакшым кок сталинский пьатилэткэ ийлаштэ РСФСР-ыштэ куатлэ социалистичэский индустрийым ыштымэ. РСФСР-ын промышлэнностышо Совэт Ушэмын чыла промышлэнный продукцийжэ гыч кум ужаш гыч кок ужашыжым пуэн шога.

РСФСР-ыштэ пэрвоклассный тэхник дэнэ оборудоватлымэ тӱжэм дэнэ у прэдприатий-шамычым ыштымэ. Магнитогорский дэн Кузнэцкий мэталлургичэский завод-шамыч чылалан палымэ улыт. Нуно чугуным, стальым, рэльсым, балкым да чугун дэн сталь гыч тӱрлӧ издэлийым луктэдат. Московский, Горьковский да Йарославльский автомобильный завод - шамыч 1937 ийыштэ 200 тӱжэм грузовой дэн куштылго автомашиным луктыныт. Кӧ ок палэ Сталинградский дэн Чэльабинский тракторный завод-шамычым, комбайным ыштышэ Саратовский заводым, йал озанлык машина-шамычым ыштышэ Ростовский заводым, Сталиногорский дэн Бэрэзниковский химичэский комбинат-шамычым да пӱтынь элым продукт да орудий дэнэ снабжатлэн шогышо моло кугу прэдприатий-шамычым.

РСФСР кугу промышлэнностьын валовой продукцийжэ 1913 ий дэнэ таҥастармаштэ $8^2/_5$ пачаш кушкын.

Элым элэктрофицироватлымэ шотышто В. И. Лэнинын завэтшым шуктымаштэ РСФСР-ын сэҥымашыжэ кугу. Элэктроэнэргийым ыштэн лукмаш РСФСР-ыштэ 1913 ий дэнэ таҥастарымэ гыч 20 пачаш кушкын. Кугу элэктростанций - шамычым ыштымэ, нуно пашам шӱй, торф альэ вӱд вий дэнэ ыштат. Ожно пӧртым чыра тул дэнэ волгалтарымэ вэрышкат Ильичын лампычкыжэ пурэн.

РСФСР — коллэктивизироватлымэ кугу йал озанлыкан эл. Кызат рэспубликыштэ 173 тӱжэм утла колхоз, 2,5 тӱжэм совхоз шотлалтэш. Колхоз пасулаштэ 250 трактор да 75 тӱжэм чоло комбайн пашам ышта.

Чыла колхозын ӱдымӧ младыжэ 90 процэнт утла машино-тракторный станций-шамыч дэнэ обслуживатлалтыт. Мландэ пашан у тэхникшэ, у паша мэтод-шамыч урожайностьым нӧлталаш кугун полшэныт. РСФСР-штэ 1937 ийын 5 миллиард пуд утла пырчан культурым погымо— 1913 ий дэнэ таҥастарымаштэ иктат пэлэ гана утла.

САМЫРЫК ЭНТУЗИАСТ-ШАМЫЧ

СОТНУР РАЙОН, „У ЙАЛ“ КОЛХОЗЫСО МОЛОДЬОЖЫН ПАШАЖЭ ДА ИЛЫШЫЖЭ

Пэтйал кугун вашталтын

Ожно Пэтйал йалысэ крэсаньык-шамыч пэш йорлын илэныт. Шукыжын киндышт шошо мартэат кочкаш ситэн огыл. Сай мландэ йалысэ кулак Йарандайэв Алэксэй, Иарандайэв Иогор да Павлов Алэксандр кидыштэ ыльэ. Уло йаллан грамотнын йэн Чикайэв Логин гына ыльэ.

Кызыт Пэтйал йал палаш лийдымын вашталтын. „У йал“ колхозысо колхозник-шамыч зажиточный да культурный илышыш савырнэныт. Чыла паша трактор да машин дэнэ ышталтэш.

Колхозын 6 пасэкшэ (732 мӱкш омарта), сӧсна фэрмэ да кэрмыч завод уло. Ожнысо кабак да чэркэ олмэш, кызыт пэлэ кыдалаш школ, лудмо пӧрт, кугу, чаплэ (400 йэнглан) клуб, магазин да трахомпункт ыштымэ.

Иалыштэ нэграмотный йэнгым от му.

Колхозникын пӧртышкыжӧ пурэт гын йыр - ваш арулыкым, окнаштэ пэлэдышым, ӱстэлымбалнэ газэтым, книгам ужат.

Пэлэдалт кушшо совэт молодьож пийалан, вэсэла илышыштэ ила.

Физкультур паша вийангэш

Колхозын физоргшо Коротков йолташ молодьожым физкультур пашашкэ активнэ шупшын шога.

—Шкэнан элым аралаш мланна, молодьожлан таза, пэнгыдэ кап-кылан лийман, манэш Коротков йолташ. Кызыт физкультур кружокышто 25 самырык рвэзэ да ӱдыр-шамыч шотлалтыт. Физкультур кружок йатыр чаплэ физкультурник - шамычым куштэн. Физкультур кружокын эн самырык физкультурницыжым Кондратьэва Вэрам Марий рэспублик мучко палат. Тудо тэний тэлым Москошто Всэсойузный колхозный физкультурный спартакиадыштэ йэчэ дэнэ сорэвноватлымаштэ пэрвой вэрым налын.

Колхоз пэлэн волэйбольный командым организоватлымэ. Молодьож канымэ годым волэйбол дэнэ эрэак модэш. Кызыт футбольный площадкым да командым йамдылат.

Колхозын самырык патриотшо - шамыч обороно пашамат пэнгыдэмдаш пижыныт. Ворошиловский стрэлок лийашлан винтовкым тунэмыт. Кажнэ комсомолэцын оҥыштышт иктаж могай да оборонный значокым ужаш лийэш.

—Тэний кэнгэжым — маныт комсомольэц-шамыч,— чыланат, мэ молодьож, ГТО да Ворошиловский стрэлок значоклан нормым сдатлэна.

Паша дэн кушмаш

Молодьож коклаштэ массовый политико - воспитатэльный паша сай ышталтэш. Политучобыш чыла комсомолэц-шамыч да адак 15 нэсойузный молодьож кажнэ заньатым кодыдэ к о ш т ы т. Пропагандист Краснов йолташ политшколын пашажым йатыр сайэмдэн. Ик заньатымат нагладный пособийым примэньатлыдэ ок эртарэ.

Тэвэ Иванов Пэтр ончыч нимогай йодышланат вашмутым пуэн огэш кэрт ыльэ. Кызыт эн активный слушатэль лийын картыштат пэш сай разбиратлаш тӱҥалын. Кажнэ заньатыш сай йамдылалт коштэш. Адак художэствэнный книгам, газэтым лудаш тӱҥалын. Тыгак Долгов, Кондратьэва йолташмытат йатыр куштыныт.

Комсомол комитэт молодьожын политик шинчымашышт нӧлталмашым политучобо дэнэ гына ограничитлэн огыл.

Молодьожлан лэкций, доклад, бэсэдэ эрэак эрталтэш. Тидэ пашаш комсомол комитэт туныктышошамычым шупшын шога. Утларакшым комсомольский организацийлан пэлэ кыдалаш школысо туныктышо-шамыч Мамайэва дэн Краснов йолташмыт полшат.

Нуно тидэ жапыштэ Испанийсэ да Китайысэ положэний нэргэн антисовэтский „право - троцкистски блок“ процэсс нэргэн, мэждународный положэний нэргэн, Йошкар Армий нэргэн, СССР-ысэ да капиталист эллаш ӱдрамашын илышышт нэргэн, 1 Май нэргэн да адак моло тьэмэ дэнат, лэкцийым, докладым эртарэныт.

Комсомольский организаций нэсойузный молодьож дэнэ пашам эрэак ышта.

Нуным открытый комсомольский погынымашыш, лэкцийыш, бэсэдэ дэн доклад эртарымашыш шупшын шога. Нунын дэнэ погынымашым эртара.

Тидэ паша комсомольский организацийлан кушкаш к у г у рэзультатым пуыш. Апрэль тылзыштэ 15 ончыл колхоз молодьож комсомолыш пураш йодмашым пуэн. Нуно шкэ йодмашыштышт—лэнинсксталинский комсомол дэнэ пырльа мэмнан элын политичэский илышыштыжэ активнэ участвоватлынэм, садлэн ВЛКСМ радамыш пурташ йодам,—манын, возат.

Организацийыштэ ик комсомолэцат комсомольский да общэствэнный поручэнийым шуктыдымо укэ. РСФСР да Марий АССР Вэрховный Совэтыш сайлымэ нэргэн положэньым да Конституцийым колхозник-шамыч коклаштэ умландарашлан 6 комсомолэцым агитаторлан шогалтымэ. 5 комсомолэц бригадный да 3 комсомолэц общо колхозный пырдыж газэт лукмаштэ участвоватлат. Молышт комитэт члэн, кӱкшӧ шурно лэктыш вэрч кучэдалшэ молодьожный звэна вуйлатышэ улыт.

Комсомольский организаций озанлык пашаштэ активнэ участвовала.

Шошо ага кампаньым образцово эртарашлан молодьож коклаштэ социалистичэский сорэвнованьым да стахановский движэнийым шарымэ. Сорэвнованьыш нэ с о й у з н ы й молодьожымат шупшмо. Соцсорэвнованьэ кугу рэзультатым пуыш. Колхозын самырык куралшэшамычшэ Иванов Пэтр дэн Архипов Иван шошо ага пашаштэ пэрвой кэчэ гычак паша нормым утыж дэнэ тэмаш тӱҥальыч.

Самырык кадр-шамыч

Комсомолэц Долгов Фэдорлан улыжат 20 ий гына. 1937 ийыштэ тудо комсомолыш пурэн. Комсомолыш пурымэкыжэ тудо койын политичэский кушкаш тӱҥальэ. Комсомольский организаций тудым комитэт члэнлан сайлыш, а варажым комитэт сэкрэтарьлан. Долгов йолташ комсомольский пашам сайэмдаш уло вийжэ дэнэ пижэ. Шошо ага кампаньылан образцово йамдылалташ тудо чыла комсомолэц-шамычым мобилизоватлэн. Кӱкшӧ шурно лэктыш вэрч кучэдалшэ молодьожный звэнам организоватлэн. Комсомолэц-шамычым йал озанлык машиным рэмонтироватлаш, мландым ӱйандаш ломыжым поғаш, урлыкаш шурным сортироватлаш шогалтэн. Долгов йолташ колхозник-шамыч коклаштэ кугу авторитэтым налын. Колхозник-шамыч Долгов йолташын кушмашыжым да организаторский способностьшым ужын, тудым, пэш самырык гынат, апрэль тылзыштэ колхоз прэдсэдатэльлан сайлышт. Кызыт Долгов йолташ колхозым вуйлата. Колхоз вуйлаташат Долгов йолташ уло вийжэ дэнэ пижын. Колхоз шошо ага пашашкэ йал совэт кӧргыштӧ пэрвой лэктын.

Колхозын самырык стахановкажым комсомолка Иванова Майрам колхоз пасэкэ вуйлатышылан шогалтэн. Иванова йолташын вуйлатымэ пасэкшэ колхозышто улшо 6 пасэк кокла гыч пэрвой вэрым налын шога. Комсомольский организацийын ожнысо сэкрэтарьжым Морозов Иваным Сотнур районысо уполкомзаготовкын замэститэльжылан выдвигатлымэ. Вавилов Алэксэй Сотнур ВКП(б) райкомын инструкторжылан пашам ышта. Савэльйэв райкомолын инструкторжылан, Краснов райкомолын пионэр отдэл вуйлатышылан выдвигатлымэ.

Йал озанлык культур-шамычым ик вэр гыч вэс вэрлашкэ кусаркалмаш лийын: ош шыдан сэвэрышкат кусэн (Московский, Калининский, Лэнинградский да молат область-шамыч), ӱкыр ушмэн—востокыш (Алтайский край, Саратовский, Новосибирский область-шамыч, Мӱндӱр Эрвэл, молат), Сэвэрный Кавказыштэ да Волгын ӱлӱл вэрыштыжэ у хлопковый район-шамыч ышталтыт. Кугыжан Российлан йӧршэш палыдымэ у культур-шамыч ышталтыт: Кэнаф канатник, Клэщэвина, йужный кыньэ да молат.

РСФСР калык озанлыкын кушмашыжэ шэмэр-шамычын матэриальнэ да культурно уровэньышт нӧлталтмаш дэнэ эрта. Пашаэшамычын кокла пашадарышт кок сталинский вичийаш жапыштэ $3^1/_2$ кана кугэмын. Колхозный строй крэсаньык шамычлан зажиточно да культурно илашийым ыштэн.

Совэтский ола - шамыч вэстӱрлэмыныт. Лу да шӱдӧ дэнэ ола-шамыч водопроводым, канализацийым, трамбайный да автобузный с о о б щ э н ь ы м налыныт. РСФСР да пӱтынь Совэт Ушэмын йошкар столицыштыжэ—Москошто пэш кугу пэрэстройко ышталтэш. Тыгай ола-шамычат—Горький, Саратов, Куйбышэв, Сталинград, С в э р д л о в с к, Хабаровск молат палаш л и й д ы м а н вашталтыныт. Йатыр у ола-шамыч кушкыныт: Кировск (Лэнинградский область), Сталиногорск (Москва лийшнэ), Магнитогорск (Уралыштэ), Сталинск (Зап. Сибирь), Игарка (Сэвэрыштэ), Комсомольск на Амурэ да моло ола-шамычат.

Рэвольуций дэч ожно РСФСР - ыштэ кажнэ 100 йэнглан 75 туныэмдымэ шотлалтын. Ындэ тунэмдамылык тӱҥ шотышто пыталтын. Олаштэ, тыгак йалыштат чылаланат обйазатэльнэ тунэммашым пуртымо.

20 ий жапыштэ РСФСР-ыштэ школым тошто Российн дэнэ танастарымаштэ 200 ий ыштымэ нарэ ыштымэ.

Национальный рэспублик дэн областьлаштэ шочмо йылмэ дэнэ туныктыктылтэш. Лу дэнэ национальность-шамыч Совэтский власть годым вэлэ шкэ письмэнностьыштым налыныт. Совэт Российыштэ Сталинский Знамэ дэнэ чыла калыклант культур дэк, шинчымаш дэк, пийалан, зажиточно илыш дэк корно почылтын.

РСФСР-ын калыкшэ-шамычшэ шкэ кугу сэҥымашышт дэнэ Вэликий Октьабрьский социалистичэский рэвольуцийлан, тудын гэниальный вождьышт Лэнин дэн Сталинлан, кугу коммунистичэский партийлан, да ожно почэш кодшо да угнэтатлалтшэ национальность-шамычым ончыл-шамыч радамыш шуаш полшышо русский пашаэ классланобйазан улыт.

Вэсэла канымаш

Кас. Молодьож колхозын клубшым тэмэн. Колхозын культурникшэ, эн сай гармонист Краснов Григорий двухрадкэ дэнэ тӱрлӧ муро-шалычым шокта.

Колхозын вэсэла, таза самырык ӱдыр да рвэзэшамычышт гармонь почэш „Вальс над волнами“ „Полькам“, „Матросский танэцым“, „Кроковякым“ тулэч молымат танцоватлат.

Краснов йолташ колхоз клуб пэлэн драмкружокым да хоровой кружокым организоватлэн. Кружок-шамычыштэ 18 ӱдыр да рвэзэш а м ы ч участвоватлат. Драмкружок 1938 ийыштэ кок руш да ик марий постановкым шындэн. Хоровой кружок СССР Вэрховный Совэтыш сайлымэ годым 22 кана хор дэнэ выступатлэн. Колхоз клубэш киноат чӱчкыдын ончыкталтэш.

Колхозын лудмо пӧртшат йара нигунамат ок шинчэ. Тыштэ художэствэнный книга, газэт лудшым, радио да патэфоным колыштшо-шамычым, шашкэ дэнэ модшо - шамычым эрэак ужаш лийэш.

Лудмо пӧрт пэлэн пэлэ кыдалаш школышто туныктышо Аграфэна Ивановна литэратурный кружокым организоватлэн. Кружокышто кугу писатэль-шамычын произвэдэнийыштым, автобиографийыштым тунэмыт. Шукэртэ огыл М. Горькийын „Чэлкаш“ повэстьшым лончылышт. Кызыт Н. Островскийын „Как закалялась сталь“ книгажым лончылат. Молодьож литэратурым тунэмаш куанэн коштэш.

ЩЭРБАКОВ П.

ПЛЭНУМ РЭШЭНЬЫМ ГРУБО ПУДЫРТАТ

ВЛКСМ ЦК V плэнум молодьожым комсомолыш пуртымо годым ситыдымаш-шамычым рэшительнэ корангдаш трэбоватлыш. ЦК-ын плэнумжо молодьожым комсомолыш пуртымаш дэч ограничиватлаш т ӧ ч ы м а-шым врэднийлан шотлэн, садланак тудым осудитлымэ.

Но плэнумын тидэ ончыктымыжым посна комсомольский пашайэҥ-шамыч нимаңчат ынэшт умыло. Сандэнак вуно альат тошто сэмынак, „шкэ правилышт“ дэнак „вуйлатат“.

Тидэ шотышто эн ончычык ВЛКСМ Морко район ойыртэмалтэш.

Кугу Кожлайал пэлэ кыдалаш школышто 5 тунэмшэ шамыч комсомол радамыш пураш шонэныт. Нуно комсомол лӱмым налаш пэш кугу пийаллан шотлэныт. Пэрвичный организацийат нунын йодмыштым шуктэн. Райкомол бӱроэш утвэрдитлаш гына кодын. Нинэ йолташ-шамыч бӱрон ӱжмыжым кужу жап вучышт. Ну, вучымо жап шуо. Райкомол 9 шагатлан эрдэнэ бӱрошко ӱжэш. Кэчэ йӱран ыльэ. Нуно 7 километрым йӱр воштак тольыч, вэт комсомолыш пураш толыт. Бӱро 9 шагат олмэш 5 шагат каслан пыкшэ тӱҥальэ.

Эн оньчак Стэпановын йодмашыжым ончат. Стэпанов дэк иктэ почэш вэсэ йодыш-шамыч йогаш тӱҥальыч. „Вэрховный Совэтын мыньар замэститэльжэ уло?—бӱро члэн Скворцов тэрга. Мо тугай, вэт мэмнан высший орган иктэ вэлэ. Тудын могай эшэ замэститэль уло. Вэрховный Совэт прэдсэдатэльын з а м э с т и т э л ь ж э — манаш гын—вэс паша ыльэ. Мутат укэ, тыгай „вопрослан“ вашмут ыш лий. „Совэт Ушэмын гэройжо кунар уло?—вэс вопрос толын п э р н ы ш. (Бӱро члэнлан тыгай вопросым пуаш вожылмаш огыл мо?).

Моло-шамычланат тыгайак вопрос-шамыч пэрнышт. Луаткандаш вопрослан ик точно отвэтат лийын кэртдымылан ӧрман огыл. Морко райкомол политичэский экзамэн - шамычым ыштылэш. Сандэнак 5 колхозный молодьож гыч иктыштымат ышт пурто. Очни, Морко райкомол сэкрэтарь Пэтров йолташ плэнум пунчалым йӧршэшат ок шинчэ.

И. Г. Охотин.

Йошкар-Ола пэдрабфакыштэ испытанийлан начарын йамдылалтыт

Йошкар - Ола пэдрабфакыштэ испытанийлан путырак начарын йамдылалтыт. Кумышо чырыкыштэ успэвайэмость дэнэ йатыр онтык каймаш лийын гынат, тидын дэнэ моктанаш огэш лий.

Выпускник - шамыч коклаштэ 15 процэнт „плохо“ отмэткэ уло. 288 студэнт кокла гыч 82 тунэмшэ нэуспэвайущий шотлалтэш. Нунын кокла гыч Михэйэва, Домрачэва, Попова молат 5 прэдмэт дэнэ „плохо“ отмэткан улыт. Нэуспэвайущий-шамыч пэш шагалжэ гына „плохо“ отмэткым уэш сдатлат, пэрэодичэский учотышто плохо отмэткым налыт (Кузьминых А. молат). Вараш кодшо-шамычым дополнитэльный заньатийыш шагал шупшмо. Шуко кана заньатий кӱрылтын.

Моло студэнт - шамычат испытанийлан начарын йамдылалтыт. Кызыт II-шо курсышто гына физик дэнэ повторэньэ э р т а р а л т э ш. Прэподаватэль Б у р к о в а йолташ умлыдымо матэриалым сай умылтара. Моло прэдмэт дэнэ альэ нимогай повторитлымаш ок эртаралт.

Испытанийлан йамдылалтмэ нэргэн дирэкций студэнт-шамычлан сайын умылтарэн огыл. Садлан студэнт-шамыч испытанийлан йамдылалташ альат тӱҥалын огытыл.

Учэбный часть выпускник-шамычын испытанийлан йамдылалтмаштышт кугу полышым пуман.

Н. П.

Косолоп район „Пэлэдыш“ колхозын пасэкшэ.

Тракторный бригадылаштэ группорг-шамычын пашаштым организоватлаш

Кум-ныл ий ончыч МТС пэлэнсэ комсомольский организацийлаштэ кызытсэ гай комсомольский группорг укэ ыльэ, тунам кызытсэ гай шукын комсомолэц-шамычат укэ ыльыч. Садлан посна тракторный бригадылаштэ комсомольский группым организоватлаш кӱлын огыл.

Комсомол радам кушкаш тӱҥалмэ дэнэ пырльак кызыт посна тракторный бригадылаштэ комсомольский группо ыштымаш кугу значэньан. Тидэ группым ыштымаш комсомолэц-шамычым вуйлатымашкэ лишэмдэ.

Пытартыш жап мартэ шуко ВЛКСМ райком сэкрэтарь - шамыч (Йошкар-Ола—Жэлонкин, Роҥго—Сорокин) тракторный бригадын пасуш лэкмэ дэч ончыч бригадыштэ комсомольский группым сайлэн огытыл. Тидэ Жэлонкин дэн Сорокин йолташышлан комсомол уставым шуктымаштэ шӧрын ончымыштым ончыкта.

Комсомолэц дэн молодьожым воспитатлымаштэ кажнэ комсомолэц дэн бэспартийный йэҥ дэнэ пашам ышташ кӱлэш.

Бригадыштэ комсомольский группорг кажнэ комсомолэцын пашажым, кушкын шогымыжым, настройэньыжым шинчыжэ. Комсомолэцым пашашкэ социалистичэский отношэньылан воспитатлышэ, социалистичэский собствэнность аралымашкэ да калык тушман дэк нэнавистнэ лийжэ.

Тракторный бригадылаштэ кажнэ комсомольский группо стахановский, а кажнэ комсомолэц стахановэц лийышт—тэвэ комсомольский группоргын кӱлэшан задачыжэ. Группорг лан кажнэ комсомолэцын комсомольский поручэнийым шуктымыжым провэритлыман. Тидын дэнэ комсомолэц-шамычын дисциплинаштым пэҥгыдэмдаш.

МТС пэлэнсэ комсомольский комитэтын да ВЛКСМ райком сэкрэтарьын обазанностышт: комсомольский группын пашажым организоватлаш, группорг-шамычым инструктироватлымашкэ да нуным конкрэтнэ пашашт нэргэн туныктымашкэ сэрйозно ончалман.

А. К.

КАПИТАЛИСТ ЭЛЫШТЭ

Английский армийыш рэкрут-шамычым погымэш

Рэйтэр агэнтствэ Английсэ войэннэ министэрствэ английский армийыш долгосрочно войэннэ службылан рэкрут-шамычым вэрбоватлаш у планым луктын, манын увэртара. Тидэ план почэш молодьожлан 18 гыч 24 ийаш мартэ с л у ж б о срок 12 ий, тужэч 9 ийжэ свэрхсрочный службылан кодаш. Свэрхсрочно службо пэриодышто у оплатэ ышталтэш. Краткосрочно службышто улшо 18 гыч 30 ийашан-шамыч армийыштэ 7 ий мартэ служитлаш да запасыштэ 5 ий лийаш тӱҥалыт.

Т э к у щ о финансовый ийыштэ 53 тӱжэм у р э к р у т ы м вэрбоватлышаш ыштымэ. Ты жап мартэ армийыш альэ 22 тӱжэм йэҥ погымо огыл. Тиддэч посна тэрриториальный армийыш 40 тӱжэм йэҥ погалтшаш.

Значоклан нормым сдатлат

Йошкар-Оласэ музыкальнэ-тэатральный училищысэ тунэмшэ - шамыч оборонo значоклан нормым сдатлат. Кызыт чылажэ ПВХО значоклан 16 йэҥ, ГСО значоклан 10 йэҥ н о р м ы м сдатлэныт. Моло-шамычат сдатлаш йамдылалтыт. Заньатий арньаш ик кана эрталтэш.

Потапов М.

Нэграмотный „зав. обделом“ да щэдринский „сэклэтар“ нэргэн

ВЛКСМ ЦК-ын V плэнумжо руш йылмэ тунэммашым рэшитэльнэ сайэмдаш кӱлэш. Тидэ пунчал пэш кӱлэш да шкэ жапыштыжэ лукталтын. Мэмнан альэ мартэнат комсомолэц-шамыч коклаштэ вэлэ огыл, комсомольский руководитэль-шамыч коклаштэ бэзграмотность озалана.

ВЛКСМ Йолосал райком гыч толшо ик информационный отчот Обкомолын чыла сотрудникшым ӧрыктарыш.

Отчотышто мом ойлалтэш нимомат умылаш ок лий. Кызыт ой чоҥгымо нэргэн огына ойло—нимо шотат укэ. Тидлэч посна 62 мут гыч 56 орфографичэский дэн пунктуационный йоҥлышым ыштымэ. Тэвэ „И н ф о р м а ц и о н и отчот отдэл полит учобы Еласовский РК ВЛКСМ“ лӱман отчотышто тыгэ возымо:

„... обэспэчэно пропагантистым больша образом охвачено полит учобы все комсомолцы за исключение 15 человек и не извесных 29 человек.

Проведено проп. семенар 2 на которые дано лекции „о построенние социализма в отной стране“ по истори СССР и по учебникам СССР страна капитализма проведеном темам.

4. Организовано на антирелигиознм темам.

5. Организовано внов кружков...

Секлетар РК ВЛКСМ—Кочетов

Зав. обделом—Бельайев

Ик манаш нимомат умлаш о г э ш л и й. А вэт тидым райкомолын политучобо отдэл вуйлалтышэ воза. Вэт тидэ молодьожын руководитэльжэ. Кугу русский писатэль Салтыков-Щэдрин шкэ жапыштыжэ чылт тыгайак йэҥым описатлэн ыльэ. Тудын гэройжо эрдэнак кабинэтыш толэшат кэчэ мучко подписатлэн вэлэ шинча. Тудо нимомат ок луд, нэрйымакыжэ мом кондат, чыла подписатла. Йоласал райкомолын сэкрэтарьжэ Кочэтов йолташ, очыни тыгайышак савырнэн, мом пуат—эрэ подписатла. Сандэнак вэт шкэнжым сэкрэтарь гыч „сэклэтарыш“ савырэн.

Мэмнан молодьожна ындэ культур шотышто йатыр кушкын. Сандэнак комсомол пашайэҥ - шамычлан шкэ шинчымашым нӧлталташ нэргэн эрэак тыршыман.

Ал. Соколов.

Колхоз пасушто

Могай йоҥгыдо кандэ каважэ
Эр йуж дэнэ шӱлаш пэш ласка.
Тыгак йоҥгыдо йыр илышнажэ
Илышнажэ пэлэдыш саска.

Кумда нурышко лэкна эрдэнэ
Кӱшнӧ лачак турий вэл чӱчкэн.
Мэ пашашкэ пижна бригад дэнэ
Бригад дэнэ вийан таҥасэн.

Рвэзэ шӱмыш куанжэ тич тэмын,
Рвэзэ шӱм паша дэнэ шолэш.
Илышнажэ лӱшка шошо сэмын
Кажнэ час пийал дэнэ толэш.

* *

Трактырэм мӱгыра,
Мый ӱмбалныж шинчэм.

Трактырэмжэ мура
Рульым чот вэл кучэм.

Тидэ мурышто илыш,
Да куан шэргылтэш.
Кэчэ йол чӱчкэн модо
Ончалэш воштылэш.

Кандырала пунэлтын
Шэм каш-шамыч кийат.
Кас лиймэш куралалтын.
Шэмэмэш пасунат.

* *

Вот толдальэ ындэ вэс смэнэ
Нормо тэмын мэмнан кок пачаш.
Трактырэмжэ луктэш уэш сэмым
Тидэ сэм ӱжэш ончык пашаш.

Чалай Васлий.

Отв. редактор—Г. М. ЭРСКИЙ.

Адрес редакции: Мар. АССР, г. Йошкар-Ола, Дом Советов, 4 этаж, комн. № 74, телефон № 90. | Упол. Главлита Мар. АССР А—447. Тираж 3000 экз. Йошкар-Ола, 1-ая типография Маргосиздата. Из-во „Марий Коммун“.